

Elina Pimiä

Yleisten kirjastojen kirjallisuuden kokoelmat, hankinnat ja lainaus vuosina 2001-2007

Elina Pimiä: Yleisten kirjastojen kirjallisuuden kokoelmat, hankinnat ja lainaus vuosina 2001-2007. [The Collections, Acquisitions and Lending Out of the Finnish Public Libraries in 2001-2007]. Informaatiotutkimus 29(2), 2010.

In this article the collections, acquisitions and lending out of the Finnish public libraries in 2001-2007 are studied with the help of data collected from the database of the public libraries (<http://www.kirjastot.fi>). All the statistics in regard to collections, acquisitions and lending out have been gathered and the averages of the percentages have been calculated. In 2001-2007 there were 895 to 837 public libraries in the Finnish boroughs.

The Finnish public libraries have first and foremost adult literature on offer. The ratio of non-fiction gets accentuated especially in the collections and acquisitions of adult literature when compared to its actual demand. The ratio of fiction in the collections is not emphasized according to its lending out. Especially in regard to children's literature and literature for young readers the supplies of the libraries do not entirely respond to the demand. Fiction aimed to children and youngsters can be acquired to libraries more than nowadays.

Address: Elina Pimiä, kirjastotoimenjohtaja, Ikaalisten kaupunginkirjasto, Email: elina.pimia@ikaalinen.fi

Missä määrin kirjastojen kokoelmatyö ja toisaalta asiakkaiden lainausmieltymykset ovat keskenään yhteneväiset ja missä suhteessa ne poikkeavat toisistaan? Saavatko asiakkaat kirjastoista haluamaansa kirjallisuutta? Haluavatko he saamaansa? Tässä muutamia kysymyksiä, jotka olivat vuonna 2008 valmistuneen pro gradu -tutkielmani *Paikka aakkosissa: kaunokirjallisuuden asema yleisessä kirjastossa* keskeiset kohdat, joihin etsin vastauksia muun muassa tilastotietojen avulla.

Poimin tutkimusta varten opetusministeriön ylläpitämästä yleisten kirjastojen tilastotietokannasta, <http://tilastot.kirjastot.fi>, Suomen yleisten kirjastojen vuosien 2001-2007 kokoelmia, hankintaa ja lainausta koskevat tiedot ja laskin niiden prosentuaaliset keskiarvot. Selvitin

tilastotietojen avulla sitä, mitkä kirjallisuuden lajit ovat edustettuina yleisten kirjastojen kokoelmissa ja missä määrin. Lisäksi tarkastelin sitä, mitkä kirjallisuuden lajit painottuvat kirjastojen hankinnoissa ja millä tavoin. Kolmanneksi otin selvää siitä, mitä kirjallisuutta asiakkaat kirjastoista lainaavat. Vuonna 2001 Suomen 416 kunnassa oli yhteensä 895 asukkaita palvelevaa yleistä kirjastoa, vuoteen 2007 mennessä kirjastojen määrä oli vähentynyt 837:ään. Nykyistä muutoksen aikaa kuvaa se, että sekä kuntien että kirjastojen lukumäärä on verraten lyhyessä ajassa supistunut kymmenellä. (www.kunnat.net, www.minedu.fi, 10.4.2008; <http://tilastot.kirjastot.fi> 10.6.2010).

Oheisia tilastotietoja tulkittaessa on pidettävä mielessä, että ne perustuvat kaikkien Suomen yleisten kirjastojen kokoelmien, hankintojen ja

lainauksen keskiarvoon, eivät minkään yksittäisen kaupungin- tai kunnankirjaston kokoelmaan, hankintaan tai lainaukseen. Luvut havainnollistavat yleisten kirjastojen keskimääräistä kokoelmaa, keskimääräisiä vuosittaisia hankintoja ja lainauslukuja – kokoelmaa, hankintoja ja lainausta, jotka eivät sinänsä ole missään yksittäisesti olemassa tai tapahtuneet, vaan ovat olemassa ja tapahtuneet kaikkialla yleisissä kirjastoissa ympäri Suomea. Paikallisia eroja ja painotuksia eri kaupunkien ja kuntien kirjastojen välillä on olemassa. Paikkakunnan maantieteellinen sijainti, koko ja asukasmäärä, asukkaiden koulutustaso ja sosioekonominen asema, ikä- ja kielirakenne tai oppilaitosten sijaitseminen paikkakunnalla ovat tekijöitä, jotka asettavat yleisille kirjastoille toisistaan poikkeavia odotuksia ja vaatimuksia. Yleisten kirjastojen tilastotietokannasta on kuitenkin mahdollista saada tiedot ja yleiskuva kirjastojen kokoelmien, hankintojen ja lainauksen painotuksista ensinnä aikuisten ja lastenkirjallisuuden välillä, mutta myös kauno- ja tietokirjallisuuden ja kolmanneksi vielä tarkemmin jaoteltuna aikuisten kauno- ja tietokirjallisuuden sekä lasten kauno- ja tietokirjallisuuden välillä.

Kirjaston aineistovalinta on yksi eniten keskustelua herättävistä kysymyksistä. Eräs kantava huoli on ollut se, millaista kirjallisuutta kirjaston käyttäjät luettavakseen saavat. Markku Meriranta mainitsee tutkimuksessaan *Kirjavalintakysymykset Kansanvalistusseuran ansankirjastotoiminnassa 1874-1918*: ”1800-luvun kansavalistusta katsottiin parhaiten voitavan edistää kustantamalla ensisijaisesti tietopuolista kirjallisuutta. Kielteisempi tai ainakin vähättelevän

varovainen suhtautuminen kaunokirjallisuuteen leimasi toimintaa aina 1900-luvun vaihteeseen ja pidemmälle” (Meriranta 1983, 33). Katarina Eskola ja Maaria Linko toteavat tutkimuksessaan *Lukijan onni*, että ”tietokirjallisuuden painottuminen kirjaston kirjavalinnassa juontaa juurensa valistusajalta peräisin olevasta käsityksestä tiedon jalostavasta merkityksestä ihmisen kehitykselle” (Eskola 1986, 24). Kaisa Hypénin mukaan kaunokirjallisuuden asema kirjastoissa on vankka, mutta suhtautuminen siihen on ristiriitaista: monipuoliset ja ajallisesti syvälliset kaunokirjallisuuskokoelmat ja niihin liittyvä asiantuntemus on nähty kirjastojen vahvuutena, mutta samalla niihin liitetty ”romaanilainaus”-leiman on katsottu heikentävän kirjaston imagoa (Hypén 2007, 92). Voimmekin hyvällä syyllä pohtia, missä määrin valistusajalta peräisin oleva ideologia tiedon yliveritaisuudesta vaikuttaa yhä 2000-luvun kirjastoissa.

Kirjallisuuden kokoelmat, hankinta ja lainaus

Taulukossa 1. on esitetty yleisten kirjastojen kirjallisuuden kokoelmien, hankintojen ja lainauksen prosenttiluvut vuosilta 2001-2007. Sen perustella voi todeta yleisesti suomalaisten kirjastojen kokoelmien, hankintojen ja lainauksen painottuvan ennen muuta aikuisten kirjallisuuteen. Lisäksi on havaittavissa, että niissä korostuu kaunokirjallisuudeksi luokitetun aineiston osuus. Aikuisten kirjallisuuden kokoelmissa ja hankinnoissa on tosin enemmän tietokirjallisuudeksi luokitettua

Taulukko 1. Yleisten kirjastojen kokoelmat, hankinnat, lainaus vuosina 2001-2007 (n=875)

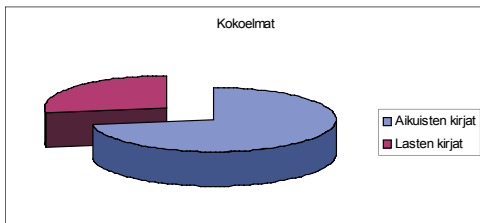
Lähde <http://tilastot.kirjastot.fi> 11.5.2008

2001-2007	Kokoelma	Hankinta	Lainaus
Aikuisten kirjat	72,42%	64,76%	61,49%
Lasten kirjat	27,37%	35,24%	38,37%
Kaunokirjat	55,79%	59,62%	65,72%
Tietokirjat	44,21%	40,38%	33,85%
Kaunokirjat, aikuiset	32,16%	28,86%	31,70%
Tietokirjat, aikuiset	40,18%	35,90%	29,79%
Kaunokirjat, lapset	23,63%	30,75%	34,31%
Tietokirjat, lapset	4,04%	4,49%	4,06%

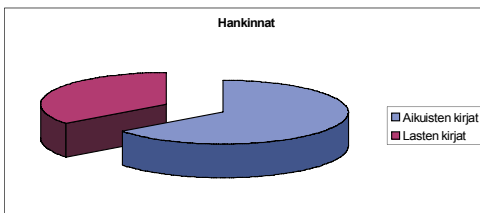
kirjallisuutta kuin kaunokirjallisuudeksi luokitettua. Lastenkirjallisuuden kokoelmat, hankinnat ja lainaus ovat kaunokirjallisuuspainotteisia, tietokirjallisuuden osuuden jäädessä aivan muutamaa prosenttiin. (<http://tilastot.kirjastot.fi> 11.5.2008; Pimiä 2008, 34-35)

Aikuisten kirjat/lastenkirjat kokoelmissa, hankinnoissa ja lainauksessa

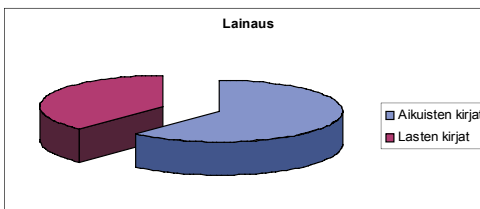
Seuraavaksi taulukossa 1. esitettyjä lukuja tarkastellaan tarkemmin kirjallisuuslajeittain siten, että aikuisten ja lastenkirjallisuuden kokonaistilannetta vertaillaan toisiinsa, minkä jälkeen tarkastellaan kauno- ja tietokirjallisuuden kokonaistilannetta toisiinsa nähden ja lopulta vielä erikseen aikuisten kauno- ja tietokirjallisuuden sekä lasten kauno- ja tietokirjallisuuden osuutta kokoelmissa, hankinnoissa ja lainauksessa.



Kuvio 1. Yleisten kirjastojen kokoelmat vuosina 2001-2007: aikuisten/lasten kirjat (n=875)



Kuvio 2. Yleisten kirjastojen hankinnat vuosina 2001-2007: aikuisten/lasten kirjat (n=875)



Kuvio 3. Yleisten kirjastojen lainaus vuosina 2001-2007: aikuisten/lasten kirjat (n=875)

Kuvio 1. havainnollistaa kokoelmien painottumista nimenomaan aikuisten kirjallisuuteen, jonka osuus kokoelmissa on kaikkiaan 72 %. Lastenkirjallisuutta niissä on 27 %. Keskimmaisessa kirjastojen kirjahankintaa kuvaavassa kuviossa 2. on havainnollistettu aikuisten ja lastenkirjallisuuden hankintojen suhdetta toisiinsa: aikuisten kirjallisuutta on hankittu noin 65 % ja lastenkirjallisuutta noin 35 %. Toisin sanoen aikuisten kirjallisuutta on hankittu kirjastoihin vuosina 2001-2007 keskimäärin 7% sen kokoelmaosuutta vähemmän, ja vastaavasti hankinnat keskittyivät suhteellisesti enemmän lastenkirjallisuuteen, jota on hankittu keskimäärin 8 % sen kokoelmaosuutta enemmän. (<http://tilastot.kirjastot.fi>; 11.5.2008; Pimiä 2008, 36-37.)

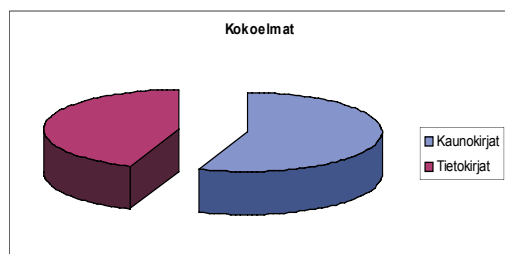
Alimmasta, lainausta kuvaavasta kuvioista 3. selviää, että asiakkaat lainaavat kirjastoista eniten aikuisten kirjallisuutta. Sen osuus kokonaislainauksesta on noin 62 %. Lastenkirjallisuutta lainataan kaikkiaan noin 38 %. Tässä kohdin kiinnittää erityisesti huomion se, että lastenkirjallisuuden lainauksen osuus on yli 10 % enemmän kuin sen kokoelmaosuus, ja lastenkirjallisuuden lainauksen osuus on jopa korkeampi kuin sen nykyinen hankintojen osuus, vaikka sen hankintaosuutta onkin nostettu. Ja toisaalta, aikuisten kirjallisuutta lainataan kaikkiaan noin 10 % sen kokoelmaosuutta vähemmän, ja sen lainausosuus on jopa pienempi kuin sen hankintaosuus. (ibid.)

Viime vuosina on esitetty huolestuttavia viestejä pienten koululaisten kehnosta lukutaidosta ja hiipuvasta lukuinnosta. Äidinkielen opettajien mukaan ylioppilaskirjoituksissa näkyy vuosi vuodelta selvemmin kokeilaiden heikentyneet suomen kielen taidot. (ks. www.aviisi.fi). Tästä huolimatta tilastot lastenkirjallisuuden lainausluvuista kertovat kuitenkin jotain aivan muuta: lastenkirjallisuutta lainataan kirjastoista suhteellisesti paljon. Arvelujen varaan jää, lainattaisiinko sitä kenties enemmänkin, jos tarjonta olisi runsaampaa? Tilanteeseen on kirjastoissa jossain määrin reagoitu nostamalla lastenkirjallisuuden hankintaosuutta. Jos suuntaus jatkuu, pidemmällä aikajaksolla se tarkoittaa lastenkirjallisuuden suhteellisen osuuden kohoamista kokoelmissa kysynnän mukaiseksi. Lisäksi opetusministeriö on useana vuonna suosittanut tarjoamansa ostotukirahan käyttöä nimenomaan lastenkirjallisuuden kokoelmien kohentamiseen. Tilastojen valossa näyttää siltä,

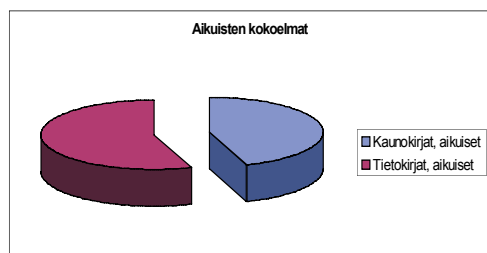
ettei suositus ole ollut turha. (Pimiä 2008, 37.)

Tässä kohdin on muistettava, että toisiinsa vertaillaan kahta eri kirjallisuuden lajia, jolla ensi silmäyksellä näyttäisi olevan toisistaan poikkeavat funktiot. Kun asiaa tarkastelee käytännön kirjastotyöstä käsin, ei aikuisten ja lastenkirjallisuuden lukutavoissa ja -tarpeissa mielestäni suurta eroa ole: luku- ja tiedonhaluinen asiakas lainaa kirjastosta paljon aineistoa, on hän sitten aikuinen tai lapsi.

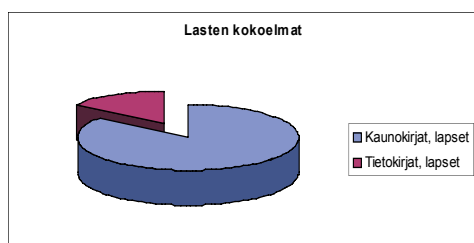
Kaunokirjallisuus/tietokirjallisuus: mitä kokoelmissa on?



Kuvio 4. Yleisten kirjastojen kokoelmat vuosina 2001-2007: kaunokirjat/tietokirjat (n=875)



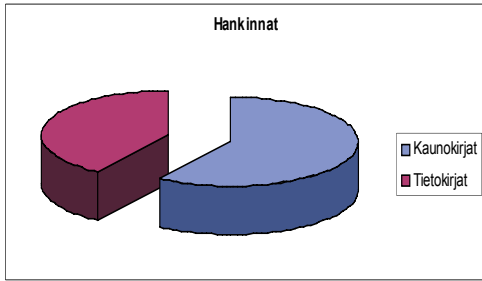
Kuvio 5. Yleisten kirjastojen kokoelmat vuosina 2001-2007: aikuisten kaunokirjat/tietokirjat (n=875)



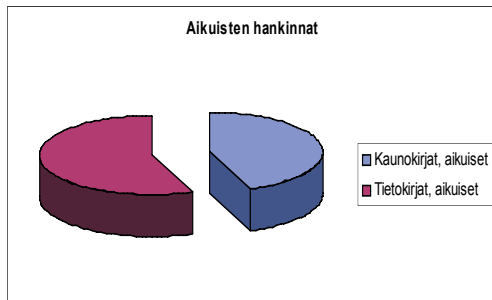
Kuvio 6. Yleisten kirjastojen hankinnat vuosina 2001-2007: lasten kaunokirjat/tietokirjat (n=875)

Kuten edellä olevista kirjastojen kokoelmia havainnollistavista kuviosta 4. on nähtävissä, kokoelmat painottuivat kokonaisuutena kaunokirjallisuuteen. Kaunokirjallisuudeksi luokitettua kirjallisuutta on niissä noin 56 % ja tietokirjallisuudeksi luokitettua kirjallisuutta 44 %. Kuvioista 5. ja 6. on havaittavissa, että lasten- ja aikuisten kirjallisuuden kokoelmat poikkeavat toisistaan huomattavasti: aikuisten kirjallisuuden kokoelmat keskittyivät enemmän tietokirjallisuuteen kuin kaunokirjallisuuteen, lastenkirjallisuuden kokoelmien painottuessa kaunokirjallisuuteen. Aikuisten kokoelmissa on kaunokirjallisuudeksi luokitettua aineistoa 32 % ja tietokirjallisuutta 40 %, lasten kirjallisuuskokoelmissa kaunokirjallisuutta on 23 % ja tietokirjallisuutta 4 %. Lasten kokoelmien suuri kaunokirjallisuudeksi luokitetun aineiston määrä vaikuttaa siihen, että kirjastojen kokoelmat näyttävät keskimääräisesti kaunokirjallisuuspainotteisilta. Toisaalta, lasten kokoelmien pienellä tietokirjallisuudella ei näytä olevan suurta vaikutusta keskimääräiseen tietokirjallisuuskokoelmaan; tietokirjallisuus on siitä huolimatta kokoelmissa hyvin edustettuna. (<http://tilastot.kirjasto.fi>, 11.5.2008; Pimiä 2008, 39.)

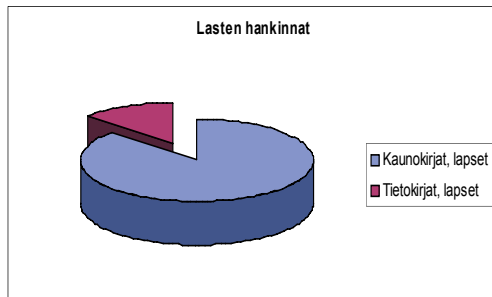
Mitä kirjastoihin on hankittu?



Kuvio 7. Suomen yleisten kirjastojen hankinnat vuosina 2001-2007: kaunokirjat/tietokirjat (n=875)



Kuvio 8. Yleisten kirjastojen hankinnat vuosina 2001-2007: aikuisten kaunokirjat/tietokirjat (n=875)



Kuvio 9. Yleisten kirjastojen hankinnat vuosina 2001-2007: lasten kaunokirjat/tietokirjat (n=875)

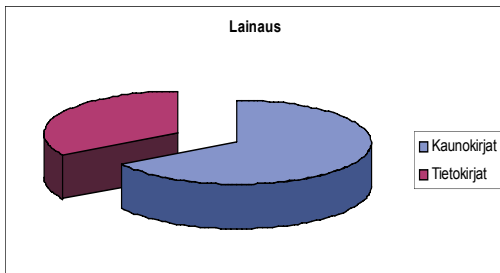
Yllä olevat kuviot havainnollistavat yleisten kirjastojen tekemien kirjallisuuden hankintojen jakaumaa vuosien 2001-2007 aikana. Kuvion 7. perusteella on todettavissa,

että kirjastojen hankinnat painoutuivat kokonaisuutena kaunokirjallisuuteen. Hankitusta kirjallisuudesta sen osuus on kaikkiaan 59 %. Tietokirjallisuutta on hankittu kaikkiaan noin 41 % kaikesta kirjallisuudesta. Aikuisten kirjallisuuden ja lastenkirjallisuuden hankinnat poikkeavat kuitenkin toisistaan, sillä aikuisten kirjallisuushankinnat keskittyivät enemmän tietokirjallisuuteen kuin kaunokirjallisuuteen. Tietokirjallisuuden hankintaosuus aikuisten puolella on 36 % ja kaunokirjallisuuden hankinnan osuus noin 29 %. Lasten kirjallisuushankinnat painottuvat kaunokirjallisuuden puolelle: kuva- ja kertomakirjoja on hankittu kirjastoihin 31 %, tietokirjallisuutta noin 5 %. (<http://tilastot.kirjastot.fi> 11.5.2008; Pimiä 2008, 42.)

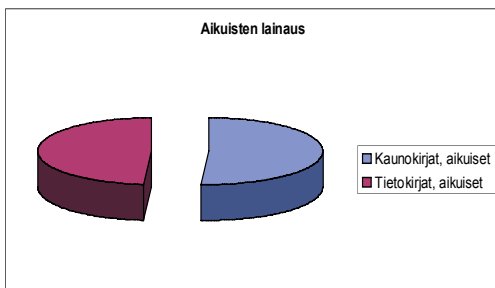
Kaunokirjallisuuden hankinnan osuus näyttääkin kokonaisuutena olevan nousussa, sillä vuosina 2001-2007 sitä on hankittu kokoelmiin 4 % sen kokoelmaosuutta enemmän. Kaunokirjallisuuden hankinnan nousu näyttää keskittyvän erityisesti lasten kaunokirjallisuuden osuuden kohentamiseen, sillä sitä on otettu kirjastoihin tarkasteluajankohtana 7% sen kokoelmaosuutta enemmän. Sen sijaan aikuisten kaunokirjallisuuden hankinnan osuus on noin 3 % alhaisempi kuin sen kokoelmaosuus. Mikäli edellä kuvattu suuntaus jatkuu edelleen, se tarkoittaa samalla myös lasten kaunokirjallisuuden suhteellisen osuuden kohoamista kirjastojen kokoelmissa. (ibid.)

Vaikka kaunokirjallisuuden hankintojen osuus on kokonaisuutena kohonnut, huomion kiinnittää siltä se, miksi aikuisten kirjallisuuden hankinnat painottuvat tietokirjallisuuteen. Pro gradu-tutkimukseni vertasin vuosien 2001-2007 yleisten kirjastojen kirjahankintoja vastaavan ajankohdan uutuuksien ja uusien painosten nimeketuotantoon. Vertailu paljasti, että kirjastojen kirjahankinnat myötäilevät vallitsevaa julkaisuutuotantoa, sillä aikuisten kaunokirjallisuuden hankinta on lähes samalla tasolla kuin sen tuotanto. Ainoastaan aikuisten tietokirjallisuuden hankintaosuus on jäänyt sen julkaisuutuotanto-osuutta pienemmäksi, mutta nimenomaan aikuisten tietokirjallisuuden julkaisumäärät ovat suuret. Kirjastojen lasten- ja nuortenkirjallisuuden hankintaosuus on sen julkaisuutuotanto-osuutta suurempi, mikä käytännössä tarkoittaa sitä, että samaa nimekettä otetaan kirjastoihin useita eri kappaleita. Kun yleisten kirjastojen kirjahankintajakaumaa vertaa samana ajankohtana julkaistujen uusien

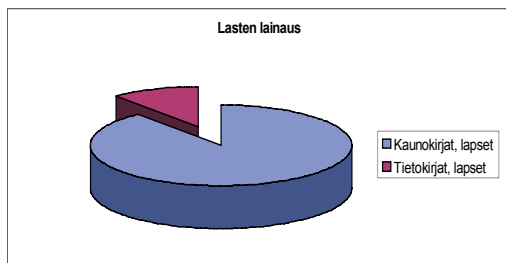
ja uutuusnimekkeiden julkaisujakaamaan, kirjastojen tietokirjavaltaisuudelle löytyy yksi selitys: aikuisten tietokirjallisuutta hankitaan kirjastoihin suhteessa paljon, koska sitä julkaistaan Suomessa suhteellisen paljon. Tarjonta näyttää ohjaavan kysyntää. (www.skyry.fi 1.11.2006; Pimiä 2008, 44.)



Kuvio 10. Yleisten kirjastojen lainaus vuosina 2001-2007: kaunokirjat/tietokirjat (n=875)



Kuvio 11. Yleisten kirjastojen lainaus vuosina 2001-2007: aikuisten kaunokirjat/tietokirjat (n=875)



Kuvio 12. Yleisten kirjastojen lainaus vuosina 2001-2007: lasten kaunokirjat/tietokirjat (n=875)

Yllä olevat kuvat havainnollistavat yleisten kirjastojen lainausta vuosina 2001-2007. Kuten kuviossa 10. on havaittavissa, kaunokirjallisuuden lainauksen prosentuaalinen osuus on koko-

naisuutena suurin, noin 66 % kaikesta yleistä kirjastoista lainatusta aineistosta. Vastaavana ajankohtana tietokirjallisuutta on lainattu noin 33 %. Suuntaus on sama sekä aikuisten että lastenkirjallisuuden lainauksen puolella. Aikuisten kirjallisuuden lainaus (kuvio 11.) on painottunut kaunokirjallisuuteen, jonka lainausosuus on 32 % ja aikuisten tietokirjallisuuden 30 %. Lastenkirjallisuuden lainaus (kuvio 12.) painottuu odotetusti kaunokirjallisuuteen. Lainatusta lastenkirjallisuudesta sen osuus on kaikkiaan 34 %, tietokirjallisuuden lainauksen jäädessä noin 4 %:iin. (<http://tilastot.kirjasto.fi> 11.5.2008; Pimiä 2008, 45-46.)

Kun yleisten kirjastojen lainauksen painotumista tarkastelee yhdessä kokoelma- ja hankintaosuuksien kanssa, on nähtävissä, että asiakkaat lainaavat yleisistä kirjastoista paljon nimenomaan kaunokirjallisuutta (kuvio 10.), sillä sen prosentuaalinen lainausosuus on jopa 10 % enemmän kuin sen osuus kokoelmista (kuvio 4.). Lisäksi kaunokirjallisuuden prosentuaalinen lainausosuus on jopa suurempi kuin sen hankintaosuus (kuvio 7.), vaikka sen hankintaa onkin viime vuosina lisätty. Tilastollisesti tarkasteluna kaunokirjallisuuden osuuden kasvattaminen yleisten kirjastojen kokoelmissa on siten siis perusteltua, ja sen osuutta voisi jopa entisestään lisätä sen lainauslukuja vastaaviksi. Toisaalta asiakkaat lainaavat yleisistä kirjastoista tietokirjallisuutta merkittävästi vähemmän kuin sitä kokoelmissa on tarjolla tai sitä on niihin hankittu. Tietokirjallisuuden prosentuaalinen lainausosuus (kuvio 10.) on noin 10 % pienempi kuin sen kokoelmaosuus (kuvio 4.), ja tietokirjallisuuden lainausosuus on jopa 7 % pienempi kuin sen prosentuaalinen osuus hankinnoista (kuvio 7.). (ibid.)

Aikuisten kaunokirjallisuuden osuus kokoelmassa (kuvio 5.) ja sen lainausosuus (kuvio 11.) ovat keskenään suhteellisen hyvin tasapainossa: aikuisten kaunokirjallisuutta on lainattu suunnilleen saman verran kuin sitä on kokoelmissa. Myös aikuisten kaunokirjallisuuden hankintaosuus (kuvio 8.) on samansuuntainen, tosin muutamia prosentteja sen kokoelma- ja lainausosuutta pienempi (kuvio 5. ja 8.). Aikuisten tietokirjallisuutta (kuvio 5.) on sen sijaan yleisten kirjastojen kokoelmissa noin 10 % enemmän kuin asiakkaat sitä niistä lainaavat, ja aikuisten tietokirjallisuuden hankintaosuus (kuvio 8.) on myös muutamia prosentteja suurempi kuin sen osuus lainauksesta (kuvio 11.). (ibid.)

Lasten kaunokirjallisuuden lainausosuus (kuvio 12.) on yleisissä kirjastoissa 10 % suurempi kuin sen prosentuaalinen kokoelmaosuus (kuvio 6.). Lisäksi lasten kaunokirjallisuuden lainausosuus (kuvio 12.) on jopa muutamia prosentteja suurempi kuin sen osuus hankinnoista (kuvio 9.), vaikka lasten kaunokirjallisuuden hankintamäärää onkin viime vuosina lisätty. Lasten tietokirjallisuuden osuus kokoelmissa, hankinnoissa ja lainauksessa on kokonaisuutena vähäinen, mutta niiden prosentuaaliset osuudet ovat keskenään tasapainossa.

Johtopäätökset: Kaunokirjallisuutta! Lukemisia lapsille!

Johtopäätöksenä edellä esitetyn perusteella voi todeta, että suomalaisista yleisistä kirjastoista on saatavilla ennen muuta aikuisille suunnattua kirjallisuutta. Kustantamot julkaisevat pääsääntöisesti aikuisten kirjallisuutta, ja kirjastot hankkivat sitä kokoelmiinsa paljon. Aikuisten kirjallisuutta myös lainataan kirjastoista runsaasti. Aikuisten kirjallisuuden puolella näyttää tieto- ja kaunokirjallisuuden kesken olevan kuitenkin epäsuhtaisuutta: asiakkaat lainaavat yleisistä kirjastoista paljon kaunokirjallisuutta, mutta kirjastojen nykyisissä kokoelmissa ja niihin hankittavassa aineistossa sen osuus ei korostu. Sen sijaan aikuisten tietokirjallisuutta hankitaan kokoelmiin enemmän kuin asiakkaat sitä todellisuudessa lainaavat.

Tilastotietojen valossa näyttää siltä, että asiakkaille on tarjolla kirjastoista pääosin sitä aineistoa, mitä he haluavat sieltä myös lainata. Toisaalta myös selkeitä katvealueita on havaittavissa. Erityisesti lasten kaunokirjallisuudelle olisi kysyntää nykyistä enemmän. Yleiset kirjastot ovat merkittävä kanava lapsille ja nuorille kaunokirjallisuuden pariin: lapset itse sekä heidän vanhempansa lainaavat kirjastoista runsain mitoin lasten- ja nuortenkirjoja. Kuten kaunokirjallisuuden lainaamisen osalta kokonaisuutenakin, niin myös lasten- ja nuortenkirjallisuuden puolella sen kysyntä on tarjontaansa korkeampaa, ja tilanne korostuu erityisesti juuri sen kohdalla. Lapsille ja nuorille suunnattua aineistoa voi hankkia kirjastoihin nykyistä enemmän.

Nykyhetkeä tarkasteltaessa on olleellista panna merkille kaunokirjallisen kirjastokirjan roolin muuttuminen ja sen monimutkaistuminen.

Kirjastojen kirjavalinnan ohjautuessa yhä enemmän sen palveluja käyttävien asiakkaiden toiveiden mukaisesti, viihdekirjallisuuden asema kokoelmissa korostuu. Tämän kehityskulun ja ylipäänsä koko kulttuurin moniarvoistumisen seurauksena on syntynyt tilanne, jossa kirjastoon valittava kirja on kadottanut identifikaationsa aiemmin niin selkeät kiintopisteet; kirjastojen hyllyt ovat täyttyneet lukuisista uusista ja toisinaan myös keskenään ristiriitaisista kirjallisista teoksista ja genreistä, mikä käytännössä tarkoittaa teosten kirjallisen sisällön arvottamisen loppumista.

Hyväksytty julkaistavaksi 17.6.2010.

Lähteet:

- URL:<http://www.aviisi.fi/artikkeli/?num=14/2006&id=4129e20> (8.6.2010)
- Eskola, Katarina & Linko Maaria (1986). Lukijan onni. Helsinki: Tammi.
- Hypén, Kaisa (2007). Romaanilainaanon paluu. Teoksessa Hypén (toim). Kirjan matka tekijöiltä lukijoille: puheenvuoroja kotimaisen kaunokirjallisuuden luomisen ja lukemisen ehdoista 2000-luvulla. Tampere: Tampere University Press.
- URL:<http://kunnat.net> (10.4.2008)
- Meriranta, Markku (1983). Kirjavalintakysymykset Kansanvalitusseuran kansankirjastotoiminnassa 1874-1918. Pro gradu. Tampereen yliopisto, kirjastotieteen ja informatiikan laitos
- URL:<http://minedu.net> (10.4.2008)
- Pimiä, Elina (2008). Paikka aakkosissa: kaunokirjallisuuden asema yleisessä kirjastossa. Pro gradu. Jyväskylän yliopisto, taiteiden ja kulttuurin tutkimuksen laitos.
- URL:<http://www.skyry.fi> (1.11.2006)
- URL:<http://tilastot.kirjastot.fi> (11.5.2008)